

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/32/26/95

REFORMA SFERY BUDŻETOWEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Pod koniec 1994 roku, kiedy trwał protest pracowników sfery budżetowej, problemy tej grupy zatrudnionych stały się ogólnie znane i komentowane. W styczniowym sondażu¹ nawiązaliśmy do tych spraw. Była to próba ustalenia, w jakim stopniu respondenci rozumieją problemy tej sfery i identyfikują się z nimi. Badanie miało też określić, czego - zdaniem ankietowanych - dotyczy konflikt, czy i w jakiej mierze podwyżki płac będą jego rozwiązaniem oraz dać odpowiedź na pytanie, czy trudna sytuacja osób zatrudnionych w sferze budżetowej spowodowana jest tym, że nie została ona zreformowana.

Głównymi problemami sfery budżetowej są - z punktu widzenia jej pracowników - niedostateczne finansowanie i zbyt niskie wynagrodzenia. Często porównuje się tę sferę z innymi działami gospodarki, a dynamikę płac osób w niej zatrudnionych do tempa inflacji.

Inną stroną zagadnienia, podejmowaną przez ekonomistów czy niezależnych komentatorów konfliktu wokół sfery budżetowej, jest kwestia jej struktury. Często wskazuje się na konieczność jej reformowania w celu optymalizacji wykorzystania środków budżetowych, nierzadko bez konieczności ich zwiększania (przykładem są propozycje reform służby zdrowia). Pojawiają się też postulaty częściowego sprywatyzowania sfery budżetowej i argumenty na rzecz zmniejszenia liczby zatrudnionych. Okazuje się, że kwestia liczebności pracowników sfery budżetowej silnie różnicuje poglądy badanych. Co więcej, także sami zainteresowani dalecy są od jednomyślności w tym względzie.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (56), 6-9 stycznia ‘95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1230).

Tabela 1

w procentach

Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
- w Polsce zbyt wiele osób pracuje w sferze budżetowej	39	27
- liczba zatrudnionych w sferze budżetowej nie jest za duża	35	57
Trudno powiedzieć	27	16

Zrozumiałe, że pracownicy sfery budżetowej w mniejszym stopniu niż inni badani skłonni są zaakceptować pogląd o nadmiernym zatrudnieniu w tej sferze. Chodzi tu wszakże o ich miejsca pracy, zajmowane przez nich stanowiska. Tym bardziej znamieny jest fakt, iż ponad jedna czwarta spośród nich skłonna byłaby zaakceptować "odchudzenie" zakładów pracy utrzymywanych z budżetu państwa.

Pozostała część respondentów niemal w takim samym stopniu aprobuje, co nie akceptuje opinii o zbyt dużej liczbie pracowników sfery budżetowej. Szczególnie krytyczne wobec struktury zatrudnienia w tej sferze są osoby młode i w średnim wieku, mieszkańcy wsi oraz wielkich miast, robotnicy, badani pracujący w sektorach państwowym (ale poza sferą budżetową) i prywatnym.

Opinia, że w sferze budżetowej zatrudnionych jest zbyt dużo pracowników, stanowi niewątpliwie przejaw krytycznego myślenia. Nie przypadkiem ów krytycyzm zaznaczył się także w poglądach osób zatrudnionych w tej sferze. Jego istnienie bardzo wyraźnie potwierdza rozkład odpowiedzi na kolejne pytanie.

Tabela 2

w procentach

Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
- trudna sytuacja pracowników sfery budżetowej spowodowana jest tym, że sfera ta nie została zreformowana	46	65
- reforma instytucji, zakładów należących do sfery budżetowej nie poprawiłaby sytuacji ich pracowników	21	19
Trudno powiedzieć	33	16

Osoby pracujące w sferze budżetowej wyraźnie częściej od pozostałych przekonane są o konieczności zmian. Z pewnością problemy tej sfery są im bliższe niż innym, więcej wiedzą na ten temat, można więc przypisać im rolę swoistych ekspertów. Nie są to jednak eksperci niezależni czy bezstronni - przeciwnie, trudno o bardziej zaangażowanych. Pozytywne lub negatywne rezultaty ewentualnych zmian odczuli by na własnej skórze.

Widząc niedoskonałość systemu, w którym działamy, jesteśmy na ogół skłonni idealizować skutki jego zmiany (*vide* oczekiwania, jakie towarzyszyły zmianie ustroju w roku 1989). Ludzie zatrudnieni w sferze budżetowej doświadczają na co dzień niedostatków wynikających z sytuacji, w jakiej się znajdują. Stąd, być może, wynika tak powszechna wśród nich opinia, że trudności spowodowane są brakiem reform. Pogląd ten *de facto* oznacza wiarę w pozytywne skutki zmian.

Wskazując na konieczność reformy badani mogli mieć na myśli rozmaite działania. Z pewnością jednak w każdym przypadku opinia taka wiąże się z negatywną diagnozą, akcentującą nieskuteczność i niewydolność obecnego systemu. Często mówi się o zapóźnieniu sfery budżetowej w stosunku do innych, bardziej zaawansowanych w reformowaniu, dziedzin gospodarki. Zdaniem znacznej części społeczeństwa jest to relikw PRL, nie przystosowany do funkcjonowania w gospodarce rynkowej. Jedną z form wymuszenia zmian, przyspieszenia

procesów adaptacyjnych byłaby prywatyzacja zakładów, które obecnie utrzymywane są z budżetu państwa. Znacząca część ankietowanych dostrzega taką konieczność.

Tabela 3 w procentach

Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
- część instytucji, zakładów należących do sfery budżetowej powinna zostać sprywatyzowana	41	49
- wszystkie instytucje, zakłady sfery budżetowej powinny być nadal finansowane przez państwo	34	39
Trudno powiedzieć	25	11

Wśród ogółu badanych nieco przeważa pogląd, że sfera budżetowa powinna zostać częściowo sprywatyzowana. Prywatyzacja oznacza samofinansowanie, ograniczenie dotacji z budżetu państwa, zmniejszenie liczby zatrudnionych. Pracownicy tej sfery wyraźnie częściej od innych akceptują prywatyzację, ale równocześnie nie rzadziej niż pozostali są skłonni jej się przeciwstawiać. Wynika stąd, iż w tej grupie opinie są bardziej spolaryzowane, kwestia ta jest bardziej kontrowersyjna, silniej różnicuje postawy. Nic dziwnego - ewentualna prywatyzacja sfery budżetowej dotyczy bezpośrednio osób w niej zatrudnionych, które poniosą konsekwencje tej operacji.

Zwolennikami prywatyzacji sfery budżetowej są w znacznej mierze ci, którzy wcześniej w ponadprzeciętnym stopniu opowiadali się za jej "odchudzeniem": ludzie młodzi, robotnicy wykwalifikowani, pracownicy sektora prywatnego i państwowego, a ponadto osoby z wyższym wykształceniem, osiągające wysokie dochody.

Roszczenia pracowników sfery budżetowej dotyczą w głównej mierze wynagrodzeń. Postulaty opierają się na porównaniach między dochodami lekarzy czy nauczycieli a wynagrodzeniami górników lub innych grup pracowniczych. Taki sposób myślenia nie jest obcy

ogółowi badanych. Większość z nich akceptuje postulat wyrównywania dochodów pracowników sfery budżetowej i produkcyjnej.

Tabela 4

w procentach

Często porównuje się zarobki osób pracujących w sferze budżetowej i w przedsiębiorstwach produkcyjnych. Jak Pan(i) sądzi, czy przeciętne zarobki ludzi pracujących w sferze budżetowej powinny być:	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
- wyższe niż zarobki osób pracujących w zakładach produkcyjnych	15	26
- mniej więcej takie same jak zarobki osób pracujących w zakładach produkcyjnych	63	63
- niższe od zarobków osób pracujących w zakładach produkcyjnych	13	4
Trudno powiedzieć	10	7

Zaproponowany w pytaniu podział na sferę produkcyjną i budżetową (nieprodukcyjną) ma długą - sięgającą czasów PRL - tradycję. W przeszłości, jak się wydaje, nie miał on charakteru jedynie porządkowego. Często funkcjonował jako swoiste przeciwstawienie inteligencji i robotników. Fakt, że opinie pracowników sfery budżetowej niewiele różnią się od poglądów pozostałych grup badanych, świadczyłby, że nie istnieje - przynajmniej w tej dziedzinie - antagonizm między "beneficjentami" budżetu a "tymi, którzy ich utrzymują". Występują natomiast różnice w postrzeganiu własnych interesów między osobami zatrudnionymi w sferze budżetowej a innymi grupami badanych.

Tabela 5

w procentach

Czyje dochody, Pana(i) zdaniem, powinny w tym roku rosnać najszybciej?	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
Pracowników państwowych zakładów pracy	20	10
Pracowników prywatnych zakładów pracy	4	1
Pracowników sfery budżetowej	17	58
Emerytów i rencistów	26	13
Rolników	12	5
Prywatnych przedsiębiorców	3	3
Trudno powiedzieć	18	10

Podział badanej zbiorowości na poszczególne kategorie społeczno-demograficzne (por. tabele aneksowe) ujawnia znaczne różnice (np. odpowiedzi "pracownicy państwowych zakładów pracy" udzieliło jedynie 7% rolników i aż 42% robotników wykwalifikowanych). Oznacza to, że poszczególne grupy zareagowały na to pytanie tak jakby tworzyły swoje lobby, wysuwając na pierwszy plan - co zrozumiałe i racjonalne - własne interesy.

Podobną reakcję stanowi dość powszechna wśród badanych opinia, że dochody ludności powinny rosnać szybciej niż inflacja. Jakkolwiek ryzykowne byłoby to z ekonomicznego punktu widzenia, to jednak prawo obywateli do wyrażania tego rodzaju preferencji nie może być kwestionowane.

Tabela 6

w procentach

Rząd przewiduje, że w 1995 roku inflacja, czyli spadek wartości pieniądza, wyniesie 17%. Czy, Pana(i) zdaniem, dochody ludności powinny:	Wskazania respondentów	
	ogółem	pracownicy sfery budżetowej
- wzrosnąć tyle samo, ile wyniesie inflacja	29	24
- wzrosnąć więcej niż wyniesie inflacja	60	70
Trudno powiedzieć	11	6

Nie ma wątpliwości, że każdy z nas chciałby, aby jego dochody rosły w tempie szybszym niż inflacja. Jeśli powstrzymujemy się przed formułowaniem takiego postulatu w odniesieniu do całej ludności Polski, to dlatego, iż negatywne skutki ekonomiczne byłyby poważniejsze niż jej zalety. Blisko jedna trzecia ankietowanych, którzy identyfikują się z "monetarystycznym" punktem widzenia, stanowi liczbę dość znaczną. Rozkład tego rodzaju identyfikacji jest w badanej próbie bardzo równomierny - żadna z kategorii społeczno--demograficznych nie wyróżnia się pod tym względem spośród ogółu badanych.

Argumentami na rzecz wzrostu dochodów ludności powyżej poziomu inflacji chętnie posługują się związki zawodowe, domagające się zwiększenia udziału społeczeństwa w podziale dochodu narodowego. W znacznej mierze dotyczy to właśnie osób zatrudnionych w sferze budżetowej, na którą przeznaczają się środki finansowe wynikające z określonej polityki redystrybucyjnej. Opinie badanych pracujących w sferze budżetowej świadczą, że tego rodzaju postulaty są im szczególnie bliskie.

Trudno oceniać, w jakiej mierze ankietowani postrzegają sferę budżetową jako pewną całość. W naszym sondażu operowaliśmy kategorią ogólną i nie jest wykluczone, że opinie badanych byłyby inne, gdybyśmy pytali o poszczególne grupy zawodowe, np. nauczycieli, pracowników służby zdrowia czy wojskowych. Zdecydowaliśmy się jednak na użycie terminu „sfera budżetowa”, ponieważ tak określona grupa społeczno-zawodowa była stroną konfliktu, który toczył się pod koniec ubiegłego roku. Z badań wynika, iż społeczeństwo dostrzega problemy tej grupy, ale jest jednocześnie świadome faktu, że sfera budżetowa nie powinna nadal funkcjonować na dotychczasowych zasadach. Reforma sfery budżetowej, zapewne bolesna dla sporej grupy zatrudnionych w niej osób, spotkałaby się, jak można sądzić, z aprobatą dużej części społeczeństwa.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:
1 - W Polsce zbyt wiele osób pracuje w sferze budżetowej;
2 - Liczba zatrudnionych w sferze budżetowej nie jest za duża

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	35	27	1230
Płeć				
Mężczyźni	47	30	23	581
Kobiety	31	39	31	649
Wiek				
do 24 lat	47	33	21	129
25-34	44	39	18	197
35-44	44	38	18	291
45-54	44	33	24	172
55-64	33	38	30	200
65 lat i więcej	26	27	47	239
Miejsce zamieszkania				
Wieś	37	29	33	482
Miasto do 20 tys.	47	30	24	144
od 21 do 100 tys.	34	44	23	229
101-500 tys.	39	36	25	243
501 tys. i więcej mieszk.	44	39	17	132
Region				
Północny	46	35	19	125
Zachodni	43	34	23	143
Środkowo-zachodni	38	34	28	185
Środkowy	39	40	21	206
Wschodni	33	34	33	155
Południowo-wschodni	38	34	29	200
Południowo-zachodni	37	31	32	216
Wykształcenie				
Podstawowe	32	27	41	444
Zasadnicze zawodowe	49	32	19	306
Średnie	39	41	20	391
Wyższe	36	53	11	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	41	44	16	64
Prac. umysł. niż. szczebla	38	50	12	121
Pracownicy fiz. - umysł.	44	40	17	48
Robotnicy wykwalifikowani	54	33	13	120
Robotnicy niewykwalifik.	51	25	24	63
Rolnicy	48	24	29	84
Prywatni przedsiębiorcy	47	31	22	45
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	28	33	39	462
Uczniowie i studenci	42	36	22	36
Bezrobotni	48	33	19	117
Gospodynie domowe i inni	34	31	34	70
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	27	57	16	122
Sektor państwowy	53	33	14	159
Sektor prywatny	49	29	22	163
Spółdzielczość	42	42	17	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 1250 tys. zł	45	29	26	290
1250 tys. - 1999 tys.	42	33	24	230
2000 tys. - 2749 tys.	33	37	30	356
2750 tys. - 3249 tys.	35	39	26	123
3250 tys. i powyżej	40	35	25	207
Ocena własnych war. mater.				
Złe	41	31	28	482
Średnie	37	38	25	540
Dobre	38	33	28	206
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	16	42	41	73
Raz w tygodniu	39	35	27	723
Kilka razy w roku	40	34	27	316
W ogóle nie uczestniczy	50	31	19	117
Poglądy polityczne				
Lewica	42	36	22	220
Centrum	41	38	21	379
Prawica	45	33	22	276
Trudno powiedzieć	30	31	39	351

Tabela 2. Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:
1 - Trudna sytuacja pracowników sfery budżetowej spowodowana jest tym, że sfera ta nie została zreformowana; 2 - Reforma instytucji, zakładów należących do sfery budżetowej nie poprawiłaby sytuacji ich pracowników (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	21	33	1230
Płeć				
Mężczyźni	54	21	25	581
Kobiety	39	21	40	649
Wiek				
do 24 lat	45	23	32	129
25-34	54	20	26	197
35-44	51	24	25	291
45-54	51	24	24	172
55-64	47	21	33	200
65 lat i więcej	31	14	54	239
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	23	41	482
Miasto do 20 tys.	42	20	38	144
od 21 do 100 tys.	55	17	28	229
101-500 tys.	61	15	23	243
501 tys. i więcej mieszk.	48	31	21	132
Region				
Północny	50	23	26	125
Zachodni	55	20	25	143
Środkowo-zachodni	43	25	32	185
Środkowy	43	23	34	206
Wschodni	34	23	44	155
Południowo-wschodni	44	21	35	200
Południowo-zachodni	55	15	31	216
Wykształcenie				
Podstawowe	31	18	50	444
Zasadnicze zawodowe	46	24	30	306
Średnie	56	22	21	391
Wyższe	75	18	7	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	81	13	6	64
Prac.umysł.niż.szczębla	60	23	17	121
Pracownicy fiz.-umysł.	46	31	23	48
Robotnicy wykwalifikowani	55	22	23	120
Robotnicy niewykwalifik.	37	17	46	63
Rolnicy	43	18	39	84
Prywatni przedsiębiorcy	60	20	20	45
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	37	20	42	462
Uczniowie i studenci	58	22	19	36
Bezrobotni	44	26	29	117
Gospodynie domowe i inni	33	20	47	70
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	65	19	16	122
Sektor państwowy	55	21	24	159
Sektor prywatny	56	23	21	163
Spółdzielczość	42	21	38	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 1250 tys.zł	37	23	40	290
1250 tys. - 1999 tys.	48	21	31	230
2000 tys. - 2749 tys.	45	18	37	356
2750 tys. - 3249 tys.	47	28	25	123
3250 tys. i powyżej	60	19	21	207
Ocena własnych war. mater.				
Złe	41	22	37	482
Średnie	49	20	31	540
Dobre	50	22	28	206
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	23	44	73
Raz w tygodniu	44	22	34	723
Kilka razy w roku	52	19	30	316
W ogóle nie uczestniczy	55	21	24	117
Poglądy polityczne				
Lewica	50	26	25	220
Centrum	51	24	25	379
Prawica	55	22	24	276
Trudno powiedzieć	33	14	53	351

Tabela 3. Który z przedstawionych poniżej poglądów na temat sfery budżetowej jest bliższy Pana(i) opinii:
1 - Część instytucji, zakładów należących do sfery budżetowej powinna zostać sprywatyzowana; 2 - Wszystkie instytucje, zakłady sfery budżetowej powinny być nadal finansowane przez państwo

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	34	25	1230
Płeć				
Mężczyźni	48	32	20	581
Kobiety	35	37	29	649
Wiek				
do 24 lat	57	27	16	129
25-34	51	30	19	197
35-44	44	39	17	291
45-54	41	39	20	172
55-64	41	36	24	200
65 lat i więcej	22	32	46	239
Miejsce zamieszkania				
Wieś	29	39	32	482
Miasto do 20 tys.	44	27	28	144
od 21 do 100 tys.	48	32	20	229
101-500 tys.	53	29	19	243
501 tys. i więcej mieszk.	48	39	13	132
Region				
Północny	42	38	19	125
Zachodni	49	29	22	143
Środkowo-zachodni	37	36	27	185
Środkowy	40	39	21	206
Wschodni	27	44	29	155
Południowo-wschodni	42	33	26	200
Południowo-zachodni	49	25	25	216
Wykształcenie				
Podstawowe	25	36	40	444
Zasadnicze zawodowe	42	37	21	306
Średnie	53	33	15	391
Wyższe	70	27	3	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	78	20	2	64
Prac.umysł.niż.szczębla	46	41	12	121
Pracownicy fiz.- umysł.	46	46	8	48
Robotnicy wykwalifikowani	51	32	18	120
Robotnicy niewykwalifik.	24	38	38	63
Rolnicy	38	40	21	84
Prywatni przedsiębiorcy	60	31	9	45
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	31	34	36	462
Uczniowie i studenci	64	25	11	36
Bezrobotni	45	38	17	117
Gospodynie domowe i inni	34	29	37	70
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	49	39	11	122
Sektor państwowy	50	33	18	159
Sektor prywatny	53	33	14	163
Spółdzielczość	46	29	25	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 1250 tys.zł	32	38	30	290
1250 tys. - 1999 tys.	42	36	22	230
2000 tys. - 2749 tys.	37	35	28	356
2750 tys. - 3249 tys.	45	34	21	123
3250 tys. i powyżej	57	29	14	207
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	35	29	482
Średnie	43	34	23	540
Dobre	47	33	20	206
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	32	38	30	73
Raz w tygodniu	39	35	26	723
Kilka razy w roku	44	33	23	316
W ogóle nie uczestniczy	54	30	16	117
Poglądy polityczne				
Lewica	45	39	17	220
Centrum	44	38	18	379
Prawica	49	34	17	276
Trudno powiedzieć	30	28	42	351

Tabela 4. Często porównuje się zarobki ludzi pracujących w sferze budżetowej i w przedsiębiorstwach produkcyjnych. Jak Pan(i) sądzi, czy średnie zarobki ludzi pracujących w sferze budżetowej powinny być: 1 - wyższe niż zarobki osób pracujących w zakładach produkcyjnych; 2 - mniej więcej takie same jak zarobki osób pracujących w zakładach produkcyjnych; 3 - niższe od zarobków osób pracujących w zakładach produkcyjnych

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	63	13	10	1230
Płeć					
Mężczyźni	13	64	15	8	581
Kobiety	16	61	11	12	649
Wiek					
do 24 lat	17	60	16	7	129
25-34	17	62	14	8	197
35-44	15	64	14	7	291
45-54	13	66	11	9	172
55-64	17	62	12	10	200
65 lat i więcej	10	62	10	18	239
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	63	11	12	482
Miasto do 20 tys.	14	55	18	13	144
od 21 do 100 tys.	17	64	11	8	229
101-500 tys.	11	67	13	9	243
501 tys. i więcej mieszk.	20	60	14	7	132
Region					
Północny	12	67	11	10	125
zachodni	21	50	17	12	143
Środkowozachodni	17	65	10	7	185
Środkowy	16	60	12	13	206
Wschodni	15	59	8	17	155
Południowo-wschodni	11	73	12	5	200
Południowo-zachodni	12	62	17	10	216
Wykształcenie					
Podstawowe	13	59	12	16	444
Zasadnicze zawodowe	15	63	14	8	306
Średnie	14	64	14	7	391
Wyższe	21	70	6	3	89
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	20	69	6	5	64
Prac. umysł. niż. szczebla	19	67	9	5	121
Pracownicy fiz. - umysł.	17	69	10	4	48
Robotnicy wykwalifikowani	19	58	18	5	120
Robotnicy niewykwalifik.	13	60	14	13	63
Rolnicy	11	64	13	12	84
Prywatni przedsiębiorcy	7	71	11	11	45
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	14	62	11	13	462
Uczniowie i studenci	19	56	14	11	36
Bezrobotni	16	56	19	9	117
Gospodynie domowe i inni	6	66	16	13	70
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	26	63	4	7	122
Sektor państwowy	13	64	18	6	159
Sektor prywatny	15	66	12	7	163
Spółdzielczość	0	71	25	4	24
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 1250 tys. zł	14	61	15	10	290
1250 tys. - 1999 tys.	13	67	9	11	230
2000 tys. - 2749 tys.	14	63	13	10	356
2750 tys. - 3249 tys.	13	61	15	11	123
3250 tys. i powyżej	15	65	11	9	207
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	61	12	12	482
Średnie	14	65	12	9	540
Dobre	14	61	15	10	206
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	47	15	18	73
Raz w tygodniu	12	67	13	8	723
Kilka razy w roku	16	60	12	11	316
W ogóle nie uczestniczy	19	55	13	14	117
Poglądy polityczne					
Lewica	11	69	14	6	220
Centrum	13	69	12	6	379
Prawica	23	59	11	7	276
Trudno powiedzieć	12	55	14	19	351

Tabela 5. Czyje dochody, Pana(i) zdaniem, powinny w tym roku rosnąć najbardziej? 1 - Pracowników państwowych zakładów pracy; 2 - Pracowników prywatnych zakładów pracy; 3 - Pracowników sfery budżetowej; 4 - Emerytów i rencistów; 5 - Rolników; 6 - Prywatnych przedsiębiorców

	1	2	3	4	5	6	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	4	17	27	12	3	18	1214
Płeć								
Mężczyźni	23	5	15	24	12	5	17	571
Kobiety	17	3	18	29	12	2	19	643
Wiek								
do 24 lat	34	3	20	15	11	7	10	128
25-34	25	6	17	15	12	5	20	195
35-44	23	7	17	20	12	3	19	290
45-54	22	4	23	22	12	2	14	168
55-64	13	2	15	41	12	2	15	195
65 lat i więcej	8	1	12	42	12	2	23	236
Miejsce zamieszkania								
Wieś	16	4	11	24	24	3	19	474
Miasto do 20 tys.	20	4	15	30	12	4	15	142
od 21 do 100 tys.	25	4	20	27	5	4	15	226
101-500 tys.	27	2	21	29	1	3	18	240
501 tys. i więcej mieszk.	14	4	28	30	1	5	19	132
Region								
Północny	24	5	22	26	10	5	8	125
Zachodni	22	4	15	31	10	2	15	143
Środkowozachodni	21	4	23	27	10	4	12	181
Środkowy	20	5	17	26	6	5	21	203
Wschodni	15	3	12	20	23	4	23	153
Południowo-wschodni	14	3	15	25	21	2	20	197
Południowo-zachodni	25	3	14	31	4	1	22	212
Wykształcenie								
Podstawowe	16	3	7	32	18	2	22	435
Zasadnicze zawodowe	30	7	10	19	12	5	18	302
Średnie	18	3	27	28	6	3	15	388
Wyższe	12	2	44	20	3	7	11	89
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	14	2	44	19	2	6	14	64
Prac.umysł.niż.szczebla	16	4	39	18	5	1	18	120
Pracownicy fiz.- umysł.	36	4	19	17	4	9	11	47
Robotnicy wykwalifikowani	42	8	11	11	6	3	19	118
Robotnicy niewykwalifik.	33	13	15	13	13	3	10	61
Rolnicy	7	4	4	9	58	2	16	81
Prywatni przedsiębiorcy	18	4	29	22	4	9	13	45
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	11	1	12	45	11	1	19	457
Uczniowie i studenci	22	0	28	17	11	8	14	36
Bezrobotni	32	7	8	17	10	5	21	116
Gospodynie domowe i inni	26	6	9	20	7	4	28	69
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	10	1	58	13	5	3	10	120
Sektor państwowy	46	2	13	15	5	1	18	157
Sektor prywatny	19	14	19	18	6	8	18	162
Spółdzielczość	35	9	9	22	9	0	17	23
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 1250 tys.zł	19	6	12	19	23	5	17	284
1250 tys. - 1999 tys.	23	5	15	26	11	1	19	226
2000 tys. - 2749 tys.	20	3	12	33	12	2	18	354
2750 tys. - 3249 tys.	21	2	26	26	5	2	17	121
3250 tys. i powyżej	18	1	25	28	2	6	18	205
Ocena własnych war. mater.								
złe	20	5	13	27	13	2	20	475
Średnie	20	3	17	28	13	3	16	532
Dobre	21	3	25	22	6	5	18	205
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	16	0	21	33	8	1	21	73
Raz w tygodniu	20	3	16	25	15	2	19	711
Kilka razy w roku	23	6	16	28	9	5	14	313
W ogóle nie uczestniczy	16	5	20	30	2	6	22	116
Poglądy polityczne								
Lewica	22	6	22	24	11	1	14	218
Centrum	22	3	18	22	15	4	16	375
Prawica	21	3	21	25	8	5	17	273
Trudno powiedzieć	16	3	10	35	11	2	23	344